

PARADIGMATA PROGRAMOVÁNÍ 2B

ZÁSOBNÍKOVÝ MODEL VYHODNOCOVÁNÍ

VÝVOJ TOHOTO UČEBNÍHO MATERIÁLU JE SPOLUFINANCOVÁN
EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČR

Implementace call/cc

Ukázali jsme

- `call/cc` a jeho aplikace pro řízení výpočtu (řízení cyklů, korutiny, nedeterminismus, paralelismus)

Všimli jsme si:

- `call/cc` je silný, ale nebezpečný, nástroj (je třeba používat obezřetně, pokud vůbec)

Přirozená otázka:

- Jak těžké je implementovat `call/cc`? (odpověď: uvidíme na této přednášce)

Základní myšlenka implementace:

- Vyhodnocovací proces musíme umět uchopit tak, abychom se na něj mohli dívat jako na posloupnost elementárních kroků vyhodnocení (povede na vytvoření **iterativní verze procedury „Eval“**)

Rekurzivní vs. iterativní „Eval“

- současná verze „Eval“ je (stromově) rekurzivní
- nejprve vytvoříme interpret jehož „Eval“ bude iterativní
- místo rekurzivního volání „Eval“ budeme používat *iterativní volání* spojené s manipulací s *dodatečnými zásobníky*

Motivační příklad: počet atomů v seznamu

; ; počet atomů v seznamu (rekurzivní verze)

```
(define atoms  
  (lambda (l)  
    (cond ((null? l) 0)  
          ((pair? (car l))  
           (+ (atoms (car l))  
              (atoms (cdr l)))))  
    (else (+ 1 (atoms (cdr l)))))))
```

;; počet atomů v seznamu (iterativní verze)

```
(define atoms
  (lambda (l)
    (let iter ((l (list l))
              (accum 0))
      (cond ((null? l) accum)
            ((null? (car l)) (iter (cdr l) accum))
            ((pair? (car l))
             (iter (apply list
                           (caar l)
                           (cdar l)
                           (cdr l))
                   accum))
            (else (iter (cdr l) (+ accum 1)))))))
```

(atoms '((a (b)) (c) d))

[((a (b)) (c) d)] | 0

[(a (b)) ((c) d)] | 0

[a ((b)) ((c) d)] | 0

[((b)) ((c) d)] | 1

[(b) () ((c) d)] | 1

[b () () ((c) d)] | 1

[() () ((c) d)] | 2

[() ((c) d)] | 2

[((c) d)] | 2

[(c) (d)] | 2

[c () (d)] | 2

[() (d)] | 3

[(d)] | 3

[d ()] | 3

[()] | 4

[] | 4

$\Rightarrow$ 4

Motivační příklad vyhodnocování

Předpokládáme, že máme **dva zásobníky**:

- ❶ **EXEC** (Execute Stack): zásobník elementů čekajících na vyhodnocení
- ❷ **RSLT** (Result Stack): zásobník výsledků vyhodnocení

1. EXEC: (* 20 70)]
RSLT:]
2. EXEC: *, #<inspect>, (20 70)]
RSLT:]
3. EXEC: #<inspect>, (20 70)]
RSLT: #<primitive-procedure>]
4. EXEC: 20, 70, #<run>, 2]
RSLT: #<primitive-procedure>]
5. EXEC: 70, #<run>, 2]
RSLT: 20, #<primitive-procedure>]
6. EXEC: #<run>, 2]
RSLT: 70, 20, #<primitive-procedure>]
7. EXEC:]
RSLT: 1400]

Složitější příklad vyhodnocení (1/2)

EXEC: (* 20 (+ 30 40))]

RSLT:]

EXEC: *, #<inspect>, (20 (+ 30 40))]

RSLT:]

EXEC: #<inspect>, (20 (+ 30 40))]

RSLT: #<primitive-procedure>]

EXEC: 20, (+ 30 40), #<run>, 2]

RSLT: #<primitive-procedure>]

EXEC: (+ 30 40), #<run>, 2]

RSLT: 20, #<primitive-procedure>]

EXEC: +, #<inspect>, (30 40), #<run>, 2]

RSLT: 20, #<primitive-procedure>]

Složitější příklad vyhodnocení (2/2)

EXEC: **#<inspect>**, (30 40), **#<run>**, 2]

RSLT: #<primitive-procedure>, 20, #<primitive-procedure>]

EXEC: 30, 40, **#<run>**, 2, **#<run>**, 2]

RSLT: #<primitive-procedure>, 20, #<primitive-procedure>]

EXEC: 40, **#<run>**, 2, **#<run>**, 2]

RSLT: 30, #<primitive-procedure>, 20, #<primitive-proc.>]

EXEC: **#<run>**, 2, **#<run>**, 2]

RSLT: 40, 30, #<primitive-procedure>, 20, #<primit.>]

EXEC: **#<run>**, 2]

RSLT: 70, 20, #<primitive-procedure>]

EXEC:]

RSLT: 1400]

Implementace vyhodnocování pomocí zásobníků

- je implementovaná (téměř tak), jak jsme naznačili v příkladu
- navíc: prostředí, uživatelsky def. procedury, makra, etc.

Zavedeme nové speciální elementy

<i>název</i>	<i>symbol s vazbou elementu a popis</i>	
<code>#<inspect></code>	<code>the-inspect</code>	rozlišení akcí podle 1. prvku
<code>#<run></code>	<code>the-run</code>	aplikace
<code>#<envrun></code>	<code>the-run</code>	aplikace s daným prostředím
<code>#<return></code>	<code>the-return</code>	vrácení z RSLT zpět na EXEC
<code>#<return-on-true></code>	<code>the-rotrue</code>	podmíněné vrácení kvůli <code>if</code>
<code>#<discard></code>	<code>the-discard</code>	zrušení jednoho prvku z RSLT
<code>#<define-assign></code>	<code>the-defasgn</code>	kvůli <code>define</code>
<code>#<set-assign></code>	<code>the-setasgn</code>	kvůli <code>set!</code>

Pravidlo 0 (počátek vyhodnocování elementu v prostředí)

EXEC: `element`, `#<env>`]

RSLT:]

Pravidlo 1 (symbol se vyhodnotí na svou vazbu v daném prostředí)

EXEC: `lambda`, `#<env>`]

RSLT:]

EXEC:]

RSLT: `#<special-form>`]

Implementace pravidla 1 v našem interpretu

```
(define rule-eval-symbol?  
  (lambda (*EXEC* *RSLT*)  
    (and (scm-symbol? (car *EXEC*))  
         (scm-env? (cadr *EXEC*))))))  
  
(define rule-eval-symbol  
  (lambda ()  
    (set! *RSLT*  
      (cons  
        (let ((binding (lookup-env  
                        (cadr *EXEC*)  
                        (car *EXEC*) #t #f))))  
        (if binding  
            (pair-cdr binding)  
            (error "EVAL: Symbol not bound"))))  
      *RSLT*))  
    (set! *EXEC* (cddr *EXEC*))))
```

Pravidlo 2 (seznam se rozdělí na první prvek, inspektor a zbytek)

EXEC: (f arg1 arg2 ... argn), #<env>]

RSLT:]

EXEC: f, #<env>, #<inspect>, (arg1 arg2 ... argn), #<env>]

RSLT:]

Pravidlo 3 (na vrcholu EXEC je #<inspect>)

Je-li na vrcholu RSLT procedura (primitivní/uživatelská):

EXEC: #<inspect>, (arg1 ... argn), #<env>]

RSLT: #<procedure>]

EXEC: arg1, #<env> ... argn, #<env>, #<run>, n, #<env>]

RSLT: #<procedure>]

Pravidlo 3 (na vrcholu EXEC je **#<inspect>**)

Je-li na vrcholu RSLT forma (speciální forma/makro):

EXEC: **#<inspect>**, (arg1 ... argn), **#<env>**]

RSLT: **#<form>**]

EXEC: **#<run>**, n, **#<env>**]

RSLT: arg1, ..., argn, **#<form>**]

Pravidlo 4 (na vrcholu EXEC je **#<run>**)

nejsložitější pravidlo, připravuje aplikaci

rozlišuje se primitivní procedura / uživatelská procedura / speciální forma

/ makro / **manipulující procedura** / **manipulující forma**

(poslední dvě jsou novinky)

Pravidlo 4 (na vrcholu EXEC je **#<run>**)

Případ: aplikace primitivní procedury (spec. formy – analogické)

EXEC: **#<run>**, **n**, **#<env>**]

RSLT: **res1** ... **resn**, **#<primitive-procedure>**]

EXEC:]

RSLT: výsledek aplikace]

Případ: aplikace uživatelské procedury

EXEC: **#<run>**, **n**, **#<env>**]

RSLT: **arg1** ... **argn**, **#<user-defined-procedure>**]

EXEC: tělo procedury , **#<env: nové prostředí s vazbami>**]

RSLT:]

Případ: aplikace makra

EXEC: `#<run>`, `n`, `#<env>`]

RSLT: `arg1 ... argn`, `#<macro>`]

EXEC: `#<run>`, `n`, `#<env>`, `#<return>`, `#<env>`]

RSLT: `argn ... arg1`, `#<user-defined-procedure>`]

Vazba na pravidlo `#<return>`:

EXEC: `#<return>`]

RSLT: `element`]

EXEC: `element`]

RSLT: `]`

Manipulující procedury/formy

- jsou procedury/formy, které mají dva argumenty jimiž jsou samotné zásobníky EXEC a RSLT
- výsledek aktivace manipulující procedury/formy je dvouprvkový seznam (*novy-EXEC novy-RSLT*)
- to jest manipulující procedury/formy mají možnost přímo manipulovat s obsahem obou zásobníků a tím pádem *řídít průběh výpočtu* (vymyslel V. Vychodil, Palacký University : -))

Všimněte si: *únikové procedury* lze chápat jako speciální manipulující procedury, které „vyklidí obsah zásobníků a na RSLT zapíšou výsledek“

K tomu abychom mohli dokončit interpret potřebujeme naprogramovat základní formy: *if*, *begin*, *define*, *set!* a některé procedury jako *apply*, *append* (viz zdroják).

Ilustrativní příklad implementace `if`

EXEC: (if test expr alt), #<env>]

RSLT:]

⋮

EXEC: #<run>, 3, #<env>]

RSLT: test, expr, alt, #<manipulator-if>]

⇓

EXEC: test, #<env>, #<return-on-true>, #<env>]

RSLT: expr, alt]

⋮

EXEC: #<return-on-true>, #<env>]

RSLT: cokoliv nebo #f, expr, alt]

⇓

EXEC: expr nebo alt, #<env>]

RSLT:]

;; speciální forma if

```
(if . ,(make-manipulator
      (make-specform
        (lambda (e r)
          (list `((, (car r)
                    ,(caddr e)
                    ,the-notrue
                    ,@(cddr e))
                (if (= (get-data (cadr e)) 2)
                    `((, (cadr r)
                      ,the-undefined-value
                      ,@(cddddr r))
                    `((, (cadr r)
                      ,(caddr r)
                      ,@(cddddr r))))))))))
```

Implementace call/cc

- `call/cc` můžeme udělat jako manipulující proceduru
- *aktuální pokračování* bude rovněž manipulující procedura (aktuální pokračování je procedura předaná receiveru)

;; manipulátor call/cc (definice v globálním prostředí)

```
(call/cc . ,(make-manipulator
  (make-primitive
    (lambda (e r)
      (let ((continuation (make-cc))
            (receiver (car r)))
        (list `(.the-run
                  .(make-number 1)
                  .@(caddr e))
              `(.continuation
                  .receiver
                  .@(caddr r))))))))))
```

;; `make-cc`: zhmotní aktuální pokračování

```
(define make-cc
  (lambda ()
    (let ((saved-EXEC (cdddr *EXEC*))
          (saved-RSLT (cddr *RSLT*)))
      (make-manipulator
       (make-primitive
        (lambda (e r)
          (list saved-EXEC
                 (cons (if (= (get-data (cadr e)) 0)
                           the-undefined-value
                           (car r))
                       saved-RSLT))))))))))
```

EXEC: (* 20 (call/cc (lambda (f) body))), #<env>]

RSLT:]

⋮

EXEC: (call/cc (lambda (f) body)), #<env>, #<run>, 2,
#<env>]

RSLT: 20, #<primitive-procedure>]

↓

EXEC: call/cc, #<env>, #<inspect>, ((lambda (f) body)),
#<env>, #<run>, 2, #<env>]

RSLT: 20, #<primitive-procedure>]

⋮

EXEC: #<run>, 1, #<env>, #<run>, 2, #<env>]

RSLT: #<user-defined-proc.>, #<manipulator-call/cc>,
20, #<primitive-procedure>]

KONTEXT-EXEC: #<run>, 2, #<env>]

KONTEXT-RSLT: □, 20, #<primitive-procedure>]

```
EXEC: #<run>, 1, #<env>, #<run>, 2, #<env>]  
RSLT: #<manipulator-continuation>,  
      #<user-defined-procedure>, 20, #<primitive-proc.>]
```



```
EXEC: body, #<env:prostředí vzniku receiveru>, #<run>, 2, #<env>]  
RSLT: 20, #<primitive-procedure>]
```

Pokud `body` neobsahuje volání únikové funkce,
pak vyhodnocování probíhá normálně.

Předpokládejme, že `body` je ve tvaru `(+ 30 (f 40))`:

```
⋮  
EXEC: (+ 30 (f 40)), #<env>, #<run>, 2, #<env>]  
RSLT: 20, #<primitive-procedure>]
```

```
⋮  
EXEC: #<run>, 1, #<env>, #<run>, 2,  
      #<env>, #<run>, 2, #<env>]  
RSLT: 40, #<manipulator-continuation>, 30,  
      #<primitive-procedure>, 20, #<primitive-procedure>]
```

↓ použití uschovaných zásobníků a dosazení do □

```
EXEC: #<run>, 2, #<env>]  
RSLT: 40, 20, #<primitive-procedure>]
```

```
EXEC: ]  
RSLT: 800]
```